

Eerste lezing: GENESIS 5, 1-5 en 6, 1-8

Tweede lezing: JOHANNES 10, 31-39

Gemeente van Jezus, onze Heer,

Op een zondag als vandaag is het moeilijk om de concentratie te vinden voor bijbelstudie. Deze week confronteerde de dood ons dorp weer met de kwetsbaarheid en de broosheid van het leven. Wij zingen in de kerk dat God ons behoedt voor gevaren, maar de werkelijkheid is anders.

En in zo'n week is het alsof God vervaagt. De pijn van menselijk verdriet is als een mist die rond God hangt. Wij vermoeden zijn aanwezigheid.

Ik nodig u uit, om toch de Heilige Geest in ons hart te laten komen, zodat wij door de Schriften misschien weer zicht krijgen op die God van ons.

En ik neem u mee naar de verhalen van het begin, de scheppingsverhalen in Genesis, de schepping van hemel en aarde, de schepping van al wat leeft, de schepping van de zonde en de schepping van de grote zondvloed, en het neerdalen van Gods erbarmen op deze aarde.

Want dat laatste is de climax van onze schriftlezing: Het laatste vers dat we lezen luidt: En Noach vond genade in de ogen des Heren. En wij mogen vermoeden, dat die genade van langere duur is, dan de vernietigende vloed, die eraan vooraf ging.

Wij moeten over heel veel drempels heen, om dit schriftgedeelte te kunnen begrijpen. Want we bevinden ons hier in oud-joodse verhalen. En de eerste verzen van Genesis 6 kun je wel een mythologische miniatuur noemen. Met grote gebaren wordt uitgetekend hoe de wereld er in den beginne uitzag, en wat er zich afspeelde. Niet in een letterlijke beschrijving maar in mythologische beelden.

Het gaat hier over mythologische figuren zoals 'godenzonen' en 'reuzen'. We lezen in hoofdstuk 6 dat de godenzonen vrouwen kiezen uit de dochters der mensen. En dat zij kinderen krijgen. Voorafgaande aan deze mythologische miniatuur staat het geslachtsregister van de oudvaders. Na die aartvaders komen nu de aartsmoeders in het licht te staan. De dochters der mensen, de aartsmoeders zijn in de ogen van de godenzonen zo mooi en goed, dat ze er een relatie mee aangaan en kinderen krijgen.

We bevinden ons nog steeds in een mythologisch verhaal.

De vraag is dan nu: De kinderen van de godenzonen en de dochters der mensen, zullen die onsterfelijk of sterfelijk zijn? M.a.w. zullen ze meer op hun vader dan op hun moeder lijken. In vers 3 lezen we dan het besluit van God: Mijn Geest zal niet eeuwig in hen zijn, zijn leeftijd zal 120 jaar zijn. God besluit het leven te begrenzen, de mens krijgt een beperkte leeftijd. En dat is niet voor niets, want daarmee behoedt God de aarde voor overbevolking, overbevolking die zou leiden tot uitputting van de aarde.

In het volgende vers wordt dit hele gebeuren geplaatst in de oertijd. Er wordt verteld dat de kinderen van de godenzonen en de mensendochters reuzen of giganten waren, en ze worden genoemd: 'mannen van naam'.

Dit is in het kort de mythologische miniatuur, die we lezen in Genesis 6, 1-4. Het is mythologie, geen mythe. Geen sprookje, maar het is vertaalde werkelijkheid. Het is een beschrijving van Gods handelen in den beginne, door de ogen van mensen.

En kort gezegd wil deze mythologische miniatuur ons zeggen: Het leek in den beginne alsof de mens het eeuwige leven zou hebben, maar dat is niet het geval. God heeft besloten de leeftijd van de mensen te begrenzen. Of in woorden van een lied: Wij hebben hier geen eeuwig huis.

Dat is voor ons niets nieuws. Pijnlijk zijn wij ons bewust van de stefelijkheid van het leven. Wat moeten wij dan met deze bijbelverzen?

Allereerst moeten we naar de context zien van dit korte verhaal. Meteen erop volgend lezen we de epische vertelling van de zondvloed. God die de aarde en de mensen vernietigt door het geweld van het water, en God die een held uitzoekt om een nieuw begin te maken, Noach, die genade vindt in Gods ogen.

Nu leefde in veel beschavingen in die oude tijd de idee, dat overbevolking de oorzaak was van een zondvloed. Als er teveel mensen waren, dan zou het land te zwaar belast worden, en teveel mensen zouden teveel lawaai maken, en dat zou een springvloed kunnen veroorzaken. Zo dacht men in die zeer oude beschavingen.

Het verrassende is nu, dat met deze korte mythologische miniatuur over de godenzonen en de mensendochters duidelijk wordt, dat overbevolking niet de aanleiding is voor de zondvloed. De Tora distantieert zich hier van die mythologische opvatting dat teveel mensen een springvloed zou kunnen veroorzaken.

De Tora zegt: God besloot om de leeftijd te beperken, en daarom zal overbevolking geen gevaar meer zijn. Maar dan gaat de Tora verder naar de ethiek.

In die oude beschaving werd dus het grote aantal mensen als bedreigend ervaren, maar de grote zondvloed wordt niet veroorzaakt door het grote aantal mensen, maar door het grote aantal fouten dat die mensen maken.

De zondvloed is Gods reactie op de mens, die er een rotzooi van maakt.

Als wij hier lezen over reuzen, dan gaat het niet om die reuzen zelf, maar doorlezend gaat het hier om de reusachtige invloed, die wij mensen hebben op de aarde en het leven en de schepping.

De Tora brengt de gelovige hier terug naar zichzelf. De Tora zegt hier: Je kunt wel een sprookjesachtige verklaring vinden voor de grote vloed. Maar kijk in je eigen hart, kijk naar je eigen moraal, en zie dat God er schoon genoeg van heeft, dat we de aarde uitputten, dat we de naaste verwonden en dat wij boze plannen beramen.

Het is niet erg dat er zoveel mensen zijn, maar het is erg dat er zoveel slechte mensen zijn, dat is kortgezegd waar het hier om gaat. Er zijn op deze aarde niet teveel mensen; er is genoeg voedsel voor iedereen. Maar de boze harten van mensen verhinderen de verspreiding van het voedsel. Er zijn in Nederland niet teveel vluchtelingen, of mensen met een donkere huidskleur. Het zijn de boze harten van mensen, die blijven zeggen dat

2

Nederland vol is.

Het is niet erg dat er zoveel mensen zijn, het is erg dat er zoveel slechte mensen zijn.

En tussen de regels door lees ik hier ook een bevestiging van mijn geloof, dat het kwade niet van God komt maar uit de mensen. Zo staat het hier duidelijk. Het kwaad wordt geboren in de harten van de mensen en dan betreurt God het dat hij zulke mensen heeft gemaakt en met pijn in zijn hart red God dan de aarde door de boze mensen ervan te verwijderen.

De zondvloed is tegelijk een soort anti-schepping en een reddingsplan.

Aan het eind van het liedje zijn de mensen nog net zo boos van hart als aan het begin. Toch is God genadig. En tenslotte zorgt hij er voor, dat de seizoenen elkaar zullen blijven afwisselen, ook al beramen mensen boze plannen. God garandeert het voortbestaan van de aarde, wat mensen ook verzinnen.

— In grote gebaren tekent de Tora ons deze dingen voor ogen.

En deze bijbelverzen hebben voor ons leven een verrassende betekenis.

Want tot óns wordt gezegd: Het is niet erg dat er zoveel mensen zijn, maar het is erg dat er zoveel slechte mensen zijn. Wij mensen hebben altijd weer de neiging om boven onze maat uit te groeien, willen we meer zijn dan we kunnen zijn, grootheidswaanzin, boze plannen.

In deze begindagen van mei doen die reuzen uit Genesis 6 ons toch meteen denken aan de reuzen van de nazi-tijd. Die [^]Übermensen, die de wereld wilden veroveren, die ubermensen, die boze reuzen, die de iedereen die niet germaan en gezond was niet germaan vernietigde, niet door een zondvloed, maar door een vloed van gas en vuur. Hoe actueel is de Tora in ons bestaan, wanneer we bedenken dat genocide en oorlog de mensen in Sudan doet hongeren en sterven. Het is niet erg dat er zoveel mensen zijn, het is erg dat er zoveel slechte mensen zijn.

— Toegegeven: Vanuit onze positie doen we daar het een en ander aan. We bieden hulp in vele landen, we regelen hulptransporten, we sturen geld, we proberen de politiek te beïnvloeden, maar dan nog.

De Tora brengt mensen terug naar hun eigen hart en hun eigen geweten.

En ons eigen geweten mogen we dagelijks onderzoeken, of wij innerlijk weerstand bieden tegen boze plannen. Innerlijk weerstand bieden tegen onredelijke gevoelens van haat, weestand bieden tegen verleidingen van macht.

Tora brengt ons terug naar ons hart.

De Tora wijst ons ook onze plek, die maar een beperkte leeftijd kent.

En de Tora zegt: Jij, jullie, samen verantwoordelijk voor het bewonen en bewerken van de aarde.

Mensen die boven hun maat uitgroeien beantwoorden niet meer aan het beeld van God. De mens moet haar maat kennen, want onmatigheid, ja zelfs reusachtige onmatigheid leidt tot de uitputting van de aarde, en misschien wel tot een nieuwe zondvloed.

De grootste zonde van de mensheid is dat zij eigenlijk geen mens maar God wil zijn.
De grens tussen goddelijk en menselijk dreigt steeds te vervagen.
Maar God grijpt in; er komt afstand, ruimte en tijd.
Maar mensen blijven hunkeren om machtig als een god te worden.

De Schrift vraagt van ons iedere dag opnieuw: Gewetensonderzoek.
Iedere dag weer jezelf onderzoeken en zien of je misschien boven je maat leeft, of je misschien toch de boosheid meer ruimte geeft dan de liefde.
Iedere dag weer zelfonderzoek, zodat we nieuwe mensen worden,
nieuwe mensen naar het beeld van die ene Godzoon, Jezus, naar wie wij ons noemen.

Mensen blijven hunkeren om als een god te worden.

Nu begrijpen we des te beter, dat de tegenstanders van Jezus Hem ervan beschuldigden,
dat Hij zichzelf tot een God maakte.
Jezus weerlegt die aanval door te zeggen: Er staat geschreven: Gij allen zijt goden.
Mijn vader is in Mij en ik in Hem. Zo lazen we in het Johannesevangelie
Het was in de ogen van de tegenstanders zeer godslasterlijk dat Jezus zich Gods zoon
noemde. En dat hebben ze hem altijd nagedragen.

Nooit durfden ze te denken dat juist deze godzoon de kus van God was voor de gehele
mensheid. Nooit durfden ze te aanvaarden die tegenstanders, dat Hij een goede Herder in
hun midden was. Hoe intens verdrietig dat die Jezus als een jonge man is gestorven.
Hij, die zonder zonde was, een onschuldig hart, Hij werd prijsgegeven aan de dood.

De dood van een kind maakt alle boze reuzen van de wereld tot nutteloze diertjes.
Alle monden vol van grootspraak worden tot zwijgen gebracht door de dood van een kind.
Ja de dood van een kind kan zelfs de meest boze harten tot zwijgen brengen.

Gemeente, hoe durven wij te geloven in een wereld vol boze mensenharten?
Hoe durven wij geloven in een bestaan, waarin zovele onschuldige harten aan de dood
worden prijsgegeven?
Hoe durven wij te geloven in God, als de werkelijkheid bitter is?
Hoe durven wij te geloven in een God, die slechts vaag te zien is?
Hoe durven wij te geloven in God, die afwezig lijkt, maar wiens genade wij vermoeden?

Wij kunnen en durven alleen maar te geloven met onze ogen, want in die ogen kan God
genade vinden.

Wij kunnen en durven slechts te blijven geloven met open ogen en open oren, om al Gods
tekens te kunnen verstaan.

Wij kunnen blijven geloven, als wij zelfs het meest intense verdriet onder ogen zien, in
het vertrouwen dat Gods trouw niet van ons zal wijken.

Ziekte en gevaren zullen ons blijven dwarsbomen,
maar Gods trouw zal niet wijken van ons.

Niemand kan dit bewijzen, maar wij zijn de eersten niet die dit geloven, en dat geloof
behouden.

4

Gods trouw is geen vergankelijke reus, geen luchtspiegeling, Gods trouw is liefdevolle werkelijkheid in de harten van mensen.

Die God wilde en maakte met Noach een nieuw schepping.

Die God wil met en door ons een nieuw schepping.

Maar wonderlijker nog: Die God creeërt in zijn genade een nieuwe aarde en een nieuwe hemel; een thuis zonder gevaren; eindelijk thuis.

Misschien durven wij zo samen te geloven.

En misschien durven wij samen zo te leven dat wij genade vinden in de ogen des Heren.

En misschien durven wij zelfs te sterven, in het vertrouwen dat wij nooit uit Gods hand zullen vallen.

AMEN